

Список використаних джерел:

1. Кіберзлочинність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.science-community.org/ru/node/16132>.
2. Кормич Б.А. Організаційно-правові основи політики інформаційної безпеки України : автореф. дис. ... док. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Б.А. Кормич. – Х., 2004. – 42 с.
3. Линник Г.М. Адміністративно-правове регулювання інформаційної безпеки України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Г.М. Линник. – К., 2010. – 182 с.
4. Липкан В.А. Національна безпека України : [навч. посібник] / В.А. Липкан. – К. : Кондор, 2009. – 552 с.
5. Сиверін В.І. Адміністративно-правові засади надання дозвільних послуг суб'єктами публічних адміністрацій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.І. Сиверін. – Х., 2010. – 193 с.
6. Сашук Г.М. Безпекові виміри телепростору : [монографія] / Г.М. Сашук. – К. : Грамота, 2007. – 136 с.
7. Петрик В. Сутність інформаційної безпеки держави, суспільства та особи / В. Петрик // Юридичний журнал. – 2009. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3222>.
8. Степко О.М. Аналіз головних складових інформаційної безпеки держави / О.М. Степко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/download/3214/3172.
9. Коренев А.П. Административная деятельность органов внутренних дел : часть общая : [учебник] / А.П. Коренев. – М. : МЮИ МВД России. Щит-М, 1998. – 335 с.
10. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : загальна частина / заг. ред. О.П. Рябченко. – Х. : ХНУВС, 2009. – 256 с.
11. Денисюк С.Ф. Громадський контроль як гарантія законності в адміністративній діяльності правоохоронних органів в Україні : [монографія] / С.Ф. Денисюк. – Х. : Золота Миля, 2010. – 368 с.
12. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави : дис. ... док. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Д.В. Приймаченко. – Дніпропетровськ, 2007. – 468 с.
13. Адміністративна діяльність : [навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл.] / М.В. Ковалів, З.Р. Кісіль, Д.П. Калайнов та ін. – К. : Правова єдність, 2009. – 432 с.

ВАСИЛИК Ю. Б.,

начальник оперативно-розшукового відділу
(Азово-Чорноморське регіональне управління
Державної прикордонної служби України)

УДК 342.9:314.742.341.232.4

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ БЕЗ НАЛЕЖНИХ ДОКУМЕНТІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Стаття присвячена дослідженню особливостей розгляду справ про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень. Автором внесено пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства в досліджуваній сфері.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, перевізник, державний кордон, свідок, перекладач, експерт.

Статья посвящена исследованию особенностей рассмотрения дел о перевозке пассажиров через государственную границу Украины без надлежащих документов при осуществлении международных пассажирских перевозок. Автором внесены предложения по совершенствованию отечественного законодательства в исследуемой сфере.

Ключевые слова: административная ответственность, перевозчик, государственная граница, свидетель, переводчик, эксперт.

The article investigates the features of cases of passenger transportation across the state border of Ukraine without proper documentation on international passenger transport by determining the legal status of the individual members of the administrative proceedings. The author singles out proposals for the improvement of national legislation in the study area.

Key words: *administrative responsibility, the carrier state border, witness, interpreter, expert.*

Вступ. Сучасна нормативно-правова база, якою врегульовано питання щодо відповідальності перевізників за невиконання обов'язку перевірки перед початком міжнародного пасажирського перевезення наявності (але не справжності) у пасажирів документів, необхідних для в'їзду до держави прямування, транзиту, потребує усунення існуючих правових прогалин та вдосконалення законодавства України відповідно до європейських стандартів. Система публічних органів управління, до компетенції яких віднесено реалізацію зазначеної нормативно-правової бази, також вимагає сучасної модернізації. Тому на сьогодні важливо встановити юридичну природу провадження, регламентованого Законом України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень» на основі співставлення з нормами інших законодавчих актів, що сприятиме визначенню процесуальних повноважень органів, покликаних протидіяти нелегальній міграції, а також дослідити особливості розгляду справ про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень.

Окремі питання адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень розглядалися в наукових працях І.В. Булгакової, В.К. Гіжевського, Е.Ф. Демського, М.В. Коваліва, В.І. Куделя, А.В. Мілашевича, В.Й. Развадовського, А.Є. Шевченка, О.О. Юхна та інших провідних науковців. Процесуальні аспекти розгляду справ про адміністративні правопорушення органами Державної прикордонної служби України (далі – ДПС України) стали предметом розгляду в працях О.В. Андрушка, Б.М. Марченка, М.М. Михеєнка, В.В. Половнікова та Л.В. Серватюк.

Постановка завдань. Метою цього дослідження є висвітлення особливостей розгляду справ про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень, внесення пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства в досліджуваній сфері.

Результати дослідження. Розгляд та вирішення справи про адміністративне правопорушення – основна стадія провадження в справах про адміністративні правопорушення [1, с. 243]. Значення її полягає у вирішенні завдань цього провадження. До того ж, усі інші стадії процесу, пов'язаного із здійсненням адміністративної відповідальності, мають щодо цієї стадії або підготовче, або наступне значення [2, с. 113].

Важливого значення в розгляді справ про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень набувають учасники такого процесу. Не зосереджуючи увагу на всіх учасниках, оскільки це є предметом окремого наукового дослідження, необхідно звернути увагу на окремих суб'єктів провадження, які не мають особистої зацікавленості в результатах справи.

Серед осіб, які беруть участь у провадженні в справах про порушення митних правил, виокремлюється значна їх частина, яка не наділена державно-владними повноваженнями, які дозволяють активно впливати на хід провадження та результати розв'язання адміністративної справи. Вони не мають інтересу, що зачіпає їх особисті права та свободи. Цю групу становлять учасники провадження, які залучаються до адміністративного провадження в силу тих чи інших причин, як правило, не за своєю власною ініціативою. Їх участь обумовлена завданням сприяти здійсненню провадження в силу свого службового чи громадського обов'язку.

Особами, які беруть участь у розгляді справи, відповідно до Закону України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень» [3] визнаються: представник перевізника; свідки; експерт; перекладач; захисник.

Справа про правопорушення розглядається в присутності представника перевізника. В разі його відсутності справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне сповіщення представника про місце й час розгляду справи та якщо від нього не надійшло клопотання про відкладення розгляду. Представник може брати участь у провадженні як разом з особою, яка притягається до відповідальності, так і за її відсутності. Іншими словами, особиста участь у провадженні в справі не позбавляє особу, яка притягується до відповідальності, права мати в цій справі представника. Фактично участь представника відбувається на тих самих засадах, що і його участь у будь-якому провадженні.

Відповідно до ст. 7 Закону «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень» у розгляді справи про правопорушення може брати участь захисник. На нашу думку, доцільність цієї норми є невиправданою, оскільки до відповідальності за перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень притягуються суб'єкти підприємницької діяльності, а в межах такого провадження, захисник може бути потрібний тільки у випадку проведення окремих слідчих дій щодо особи, яка здійснювала фактичне перевезення (водія).

Одним із значущих учасників провадження в справах про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень, як і будь-якого адміністративно-юрисдикційного провадження, є свідок. Цінність показань свідків обумовлена тією обставиною, що вони можуть містити відомості про факти предмету адміністрування, доказові факти, факти процесуального характеру, а також про причини виникнення адміністративно-правових спорів, факти порушення режиму законності будь-ким із суб'єктів адміністративного процесу. Крім того вони найчастіше слугують єдиним способом пізнання певних обставин справи, коли вони документально не закріплені й активно використовуються поряд з іншими засобами доказування, надаючи велику переконливість іншим доказам і сприяючи з'ясуванню умов формування останніх [4, с. 13].

Як свідок у справі про правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі будь-які обставини, що підлягають встановленню у цій справі. Тобто свідок – це фізична особа, яка має як очевидець або в силу інших причин дані про факти, що підлягають встановленню й оцінці лідируючим суб'єктом у справах про порушення митних правил. Свідком може бути будь-яка особа, здатна до запам'ятовування й відтворення життєвих фактів та ситуацій. Відсутні обмеження для опитування в якості свідків осіб в залежності від їх віку, статі, службового становища, громадянства та інших факторів. За допомогою поясень свідків посадові особи органів охорони державного кордону встановлюють необхідні для правильного розв'язання справи свідчення про події та дії, що збереглися в пам'яті людей [5, с. 101].

Вважаємо за необхідне визначити, що як свідки у справі про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень не можуть виступати:

– захисник, який надає правову допомогу особі, яка притягається до відповідальності за перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень;

– особа, яка в силу своєї фізичної або психічної вади не здатна адекватно сприймати обставини, що мають значення для справи, і давати їм правильні пояснення.

Вважаємо, що опитування в якості свідків посадових осіб органів охорони державного кордону, в процесі яких було виявлено правопорушення, цілком допустиме, а найчастіше й необхідне. Це також стосується й співробітників, що припиняли протиправні дії чи брали участь у затриманні.

Свідку також необхідно надати право на роз'яснення йому його процесуальних прав і обов'язків. Інакше кажучи, свідок повинен бути чітко проінформований про свої процесуальні можливості. При цьому не має значення, чи буде це закріплено як його права або як відповідний обов'язок посадової особи митного органу.

Для провадження в справах про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень доцільно передбачити й право свідка на заяву клопотання про його опитування за місцем проживання або перебування. Або ж здійснити негайне опитування в ході виявлення правопорушення з відповідною фіксацією, оскільки здебільшого свідками в таких справах стають пасажири, які потім вирушають у той чи інший напрямок за межі країни. Важливість цього права переважно визначається його тісним зв'язком із здійсненням обов'язку з'явитися за викликом посадової особи, що розглядає справу.

Неможливість особисто прибути для давання пояснень найчастіше обумовлена хворобою, інвалідністю особи, яка притягується як свідок, її старечою неміччю, а також перебуванням в іншій країні. Ці об'єктивні причини дуже ускладнюють реалізацію громадянської позиції особи, яка щиро бажає допомогти у вирішенні тієї або іншої адміністративної справи. Ось чому слід вважати цілком виправданими бажання громадянина бути вислуханим і дії, які він здійснює для цього, а саме – активні дії, заявлення клопотання.

Цілком підтримуємо позицію М.М. Тищенка, яка виражена в думці, що слід ширше використувати можливість одержання показань свідка за місцем його проживання або перебування. Це сприятиме оперативності вирішення справ, багато в чому дозволить усунути формальний підхід до розв'язання конкретних справ [4, с. 15].

Роль експерта у провадженні в справах про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень та значення його участі в ньому, з одного боку, обумовлена значним зростанням зовнішньоекономічних відносин, а також кількістю перетину кордонів громадянами, іноземцями та особами без громадянства. Також посадові особи органів охорони державного кордону, які здійснюють розслідування, все частіше звертаються до послуг експерта для більшої об'єктивності та обґрунтованості такого розслідування.

Адміністративно-процесуальний статус експерта у провадженні в справах про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень визначено в ст. 9 Закону України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень», яка визначає, що для з'ясування та роз'яснення питань, що виникають під час розгляду справи та потребують спеціальних знань, посадова особа органу охорони державного кордону України призначає експерта. Експерт зобов'язаний з'явитися на виклик посадової особи та дати об'єктивний письмовий висновок щодо поставлених перед ним питань.

На жаль, неможливо визначити перелік галузей знань, які можуть бути використані в експертному дослідженні. Та обставина, що перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень може мати місце в різних умовах та ситуаціях, обумовлює принципову можливість призначення експертизи із використанням даних будь-якої галузі науки, техніки.

Результати дослідження адміністративно-процесуального статусу експертів у провадженні в справах про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень настановлюють на висновок про необхідність внесення змін і доповнень до чинного законодавства з метою подолання прогалин в унормуванні їх статусу. Наприклад, вимагає нагального розв'язання питання, щодо відповідальності експерта за невиконання чи неналежне виконання своїх процесуальних обов'язків.

Одним із активних учасників провадження в справах про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень є перекладач. Його участь у досліджуваному провадженні обумовлена практичною реалізацією принципу здійснення провадження недержавною мовою та забезпечення права користування рідною мовою. Якщо особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, не володіє мовою, якою здійснюється провадження, до участі у провадженні залучається перекладач.

Процесуальний статус перекладача в досліджуваному адміністративному провадженні регламентується ст. 10 Закону України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень» та ст. 274 КпАП України [6], що є взаємодоповнюючими одна одну. Ці статті визначають загальні вимоги до особи, яка в провадженні справи про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень може бути перекладачем. Ним може бути особа, що володіє мовою, знання якої необхідне для здійснення перекладу під час провадження в справі про порушення митних правил.

Перекладач може залучатися до провадження на всіх його стадіях. З огляду на це, не зовсім логічною виглядає позиція законодавця, який спеціально акцентує увагу на можливості залучення перекладача до проведення процесуальних дій. Основним процесуальним обов'язком перекладача є обов'язок точно й у повному обсязі здійснювати доручений йому переклад.

Стаття 10 Закону передбачає, що перекладач призначається посадовою особою органу охорони державного кордону України, яка розглядає справу про правопорушення. Він повинен з'явитися на виклик посадової особи та зробити повно й точно доручений йому переклад. Участь перекладача у провадженні обумовлена, насамперед, завданням провадження в справах про адміністративні правопорушення щодо всебічного, повного та об'єктивного з'ясування обставин справи. Як правило, посадові особи органів охорони державного кордону, які безпосередньо контактують з іноземними громадянами, володіють іноземними мовами в обсязі, достатньому для виконання формальностей по перетину кордону. Разом з тим, якщо виникають конфліктні чи деліктні ситуації, необхідно забезпе-

чити максимально повне та адекватне розуміння ситуації, що склалася. Знання посадовою особою органу охорони державного кордону може бути використано лише при безконфліктному здійсненні митних процедур. За умови делікту виключити неупередженість зі сторони посадової особи органу охорони державного кордону неможливо. В такій ситуації ї повинен призначитися посадовою особою, у провадженні якої перебуває справа про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень, перекладач.

Посадова особа органу охорони державного кордону України, уповноважена накладати штрафи, приймає відповідне рішення протягом п'ятнадцяти днів після надходження протоколу про правопорушення та інших матеріалів справи. Рішення оформляється постановою відповідної особи.

Важливого значення на цьому етапі набувають строки провадження. Окремі процесуальні особливості за Законом України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень» не пов'язуються із суб'єктивним складом правопорушення, проте суттєво впливають на здійснення провадження. В аналізованому законі відсутні будь-які положення, що регламентують строки давності притягнення до відповідальності. В якості обставини, що виключає провадження в справі, не передбачено закінчення на момент розгляду справи строків давності накладення адміністративного стягнення, подібно до того, як це регламентовано відповідно до п. 7 ст. 247 КУпАП. Існує лише регламентація, відмінна від положень КУпАП, щодо встановлення трьохденного строку з дня вчинення правопорушення для того, щоб надіслати перший примірник протоколу про правопорушення разом з іншими документами, що стосуються справи, посадовій особі, уповноваженій накладати штраф [3]. Зважаючи на момент початку такого строку та те, що посадова особа органу охорони державного кордону України, уповноважена накладати штрафи, приймає відповідне рішення протягом п'ятнадцяти днів після надходження протоколу про правопорушення та інших матеріалів справи. Термін, протягом якого перевізник буде притягнутий до відповідальності, не перевищуватиме вісімнадцяти днів без урахування часу на доставку матеріалів справи, що суттєво відрізняється від строку давності притягнення до адміністративної відповідальності.

У справі про правопорушення посадова особа органу охорони державного кордону України виносить одну з таких постанов: 1) про накладення штрафу; 2) про закриття справи. Постанова підписується посадовою особою органу охорони державного кордону України, яка розглянула справу, а також оголошується негайно після закінчення розгляду справи.

Копія постанови про накладення штрафу протягом трьох днів вручається або надсилається перевізнику, щодо якого її винесено. Копію постанови про притягнення до відповідальності іноземного перевізника може бути надіслано через його представництво або уповноваженого представника в Україні.

Необхідно також забезпечити реальне вручення (надіслання) відповідним учасникам провадження копії постанови по справі, адже від цього залежить реалізація права на захист. Це настільки важливо, оскільки дуже велика кількість справ про адміністративні правопорушення розглядаються за відсутності не тільки потерпілих, але й осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності. Тому із моментом вручення копії постанови можна було б навіть пов'язати набрання нею чинності та виникнення обов'язку її виконання.

Висновки. Необхідно відзначити важливу роль у розгляді справ про перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень учасників, що не мають особистої заінтересованості в результатах такого розгляду. Разом із тим, правове регулювання їх правового статусу потребує додаткового удосконалення, що пов'язано із специфікою досліджуваних справ. Також потребує удосконалення процедура вручення особам постанов за результатами розгляду таких справ, що ускладнюється наявністю іноземного елемента.

Список використаних джерел:

1. Ключниченко А.П. Советское административное право, часть общая : [спец. курс лекций] [Текст] / А.П. Ключниченко . – К.: НИ и РИО КВШ МВД СССР, 1975. – 264 с.
2. Галаган И.А. Административная ответственность в СССР. Процессуальное регулирование [Текст] / И.А.Галаган. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1976. – 198 с.
3. Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень : Закон України від 10.01.2002 року [Текст] // ВВР. – 2002. – № 16. – Ст. 113

4. Тищенко М.М. Яким вбачається процесуальний статус свідка в новому Кодексі про адміністративні правопорушення України [Текст] / М.М. Тищенко // Проблеми систематизації законодавства України про адміністративні правопорушення: міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 грудня 2006 р.: тези доп. – У 2-х ч. – Сімферополь: Крим. юрид. ін-т Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2006. – Ч. 1. – С. 13-17.

5. Шкарупа В.К. Доказування та докази в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції) : [Монографія] [Текст] / В. К. Шкарупа. – К.: МВС України. Українська академія, 1995. – 163 с.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х [Текст] // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122

ВОЙНІЛОВИЧ С. Ю.,
здобувач
(Інститут законодавства
Верховної Ради України)

УДК 342.922

ПІДВІДОМЧІ СПОРИ В МІСЦЕВИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДАХ

У статті розглянуто правову природу виникнення підвідомчих спорів у місцевих адміністративних судах України. На основі судової статистики вказані їх особливості, а в результаті проведеного наукового дослідження запропоновані шляхи їх подолання.

Ключові слова: адміністративне судочинство, місцеві адміністративні суди, підвідомчі спори, предметна підсудність.

В статье рассмотрена правовая природа возникновения подведомственных споров в местных административных судах Украины. На основе судебной статистики указаны их особенности, а в результате проведенного научного исследования предложены пути их устранения.

Ключевые слова: административное судопроизводство, местные административные суды, подведомственные споры, предметная подсудность.

The article considers the legal nature of the occurrence of disputes under the jurisdiction of local administrative courts of Ukraine, based on court statistics given their characteristics and by results of the scientific study. Proposed ways to overcome them.

Key words: administrative law, local administrative courts have jurisdiction disputes, substantive jurisdiction.

Вступ. З метою реалізації конституційних прав кожної людини на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, захисту виборчих прав, права на доступ до публічної служби тощо в Україні в системі судів загальної юрисдикції утворено адміністративні суди. Разом з тим існує багато судових прикладів, коли не тільки звичайні громадяни допускають «підвідомчі помилки» під час звернення з позовом до суду, а й безпосередньо судді місцевих адміністративних судів самі створюють юрисдикційну проблему, повертаючи позов позивачеві через невірне визначення його непідсудності цьому адміністративному суду.

Теоретичним дослідженням цього питання займалось багато науковців і юристів, серед них В.В. Гардеєв, О.В. Муза, Д.Є. Погорілий, С.В. Оверчук, О.М. Пасенюк, М.І. Смакович, О.Н. Панченко, Р.В. Вагаманюк, Ю.С. Назар та ін. Проте наукових досліджень щодо практичних аспектів спорів підвідомчості в адміністративних судах доволі мало.

Постановка завдання. Метою написання цієї статті є визначення теоретико-практичних причин виникнення підвідомчих спорів у місцевих адміністративних судах.

